Ч. 48. (10723). Львів, пятниця 5. березня 1926. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—1 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОКРЕМОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

Нові спроби старого союзу.

Французький пропащий капітал. — Перервані взаємини. — Нова французько-радянська конференція. — Суперечні інтереси і надії.

Найважнішою справою, яка тяжить до цього часу на французько-радянських взаєминах, це передвоєнні довги. Тисячі французьких горожан, які поклали свої ощадности на „союзного коня", царську Росію, програли. Революція замкнула їм доступ до джерел їх процентів, а навіть проглинула капітал призбируваний роками запопадливими руками пересічних французьких горожан. Мрією кожного Француза є жити від 40 років з призбираного капіталу. Тисячі дрібних рентієрів лишились на леду після упадку царського режіму. Довги російської держави, яка могла після виграної війни сплатити їх щедро Франції, счеркнула революційна радянська влада, яка заявила, що не признає цих зобовязань імперіялістичного режіму, який використовував грошеву допомогу Франції проти інтересів працюючого населення на територіях російської держави.

І від цього часу порвались дипльоматичні взаємини Франції з СРСР. Увесь хист французьких дипльоматів не помагав, щоби доказати радянським дипльоматам, що працююче населення Франції не повинно зазнавати втрат у наслідок російської революції. Одначе французи були сильніші. Радянський уряд повторяв, що не може нарушити своїх заяв про счеркнення царських зобовязань.

Після кількох спроб порозумітись у цій нелегкій справі, у французькім міністерстві закордонних справ почалась минулого тижня нова французько-радянська торговельна конференція. Почав її короткою промовою премієр міністрів і мін. закордонних справ Бріян. Він заявив, що предмет цих нарад цікавить „велику скількість Французів з усіх суспільних клес, головно з найскромнішої, супроти якої російська демократія не повинна поставитись байдуже". За ним, голова французької делегації, де Монзі, (бувш. голова дорадного комітету в м-стві зак. справ для „російського питання") підкреслив ще раз, що французька делегація не покине оборони прав „дуже численних невинних, незаможних людей, добровільних клієнтів тої Росії, якої законним спадкоємцем став СРСР." Франція хоче найти відповідну форму ліквідації цих минулих довгів при помочі нинішних засобів. Це був ясний натяк на відшкодування за націоналізовані радянським урядом мастки французьких підданих.

На це відповідав голова радянської делегації Раковський. Він вказав на трудноші у вирішенні таких справ, з огляду на основну перебудову суспільного ладу в Росії і еволюції в поглядах. А проте він вірить у можливість погодження суперечних інтересів. Радянський уряд уже давно годиться на сплату довгів „дрібним вірителям", але ставиться до цього практично: він мусить рахуватись зі зміною психольогії свого населення і необхідністю мати нову матеріяльну підмогу, щоби звязати на собі нові зобо-вязання (нова позичка від Франції). Конференція утворила чотири секції: юридичну, економічну, фінансову та політичну. Завданням політичної буде погоджати працю инших секцій. І вона пічне першa роботу: — погоджати домагання французьких вірителів і передвоєнні претенсії з лініями радянської політики, яка силкується відсунути питання компензацій, а справу сплати довгів звязати з новою позичкою.

Між французькими делегатами є ріжні думки щодо вислідів цієї конференції. Бріян не вірить у перспективу торговельних взаємин з СРСР. Головною ідеєю такого порозуміння є відновлення франко-російського союзу. Для радянської політики нове Рапальо було би корисне, але для Франції без практичного пожитку. З другого боку, хоча як радянському урядові не по нутру теперішна німецька політика, він не хоче зривати з Німеччиною. Ще більше утопійною є ідея погодити СРСР. з Польщею та Румунією при помочі Франції. Радянська політика пробуючи нового порозуміння з Францією, хоче в даний мент звести Німеччину з вибраного шляху, небажаного для неї.

Безсилля наслідком угоди.

Кандидат меншости головою Жидівського Клюбу.

Довго тягнулося в жидівському колі політичне безголовя, але остаточно прийшов кінець і для нього, дарма, що покищо тільки позірний. Дня 2. березня ц. р. прийшло в жидівському клюбі до вибору нового голови. Та сам акт вибору попередили ще деякі події, яких промовчати не можна.

Ще 28. лютого ц. р. рішила екзекутива східно-галицької сіоністичної організації звернутися до варшавської начальної ради сіоністичної організації на цілу Польщу з домаганням, щоби вибори голови жидівського клюбу відложити аж на час по скликанню загально-польського сіоністичного зїзду, що визначений на 14. і 15. березня ц. р. В звязку з тим домаганням скликано окреме засідання президії начальної Ради на день 2. березня ранком. На засіданню президія відкинула домагання львівської екзекутиви та заявилася за вибором голови клюбу ще того самого дня. Рішення запало в неприсутности представника львівської екзекутиви, що дуже озлобило східно-галицьких угодовців. Та рішення це запало між иншим і під пресією сіоністичних послів з конгресівки, що загрозили уступленням з жидівського клюбу, якщо вибори голови не відбудуться саме 2. березня.

Біля 1. год. в полудне почалося засідання жидівського клюбу. Посол Тон поставив внесення, щоби голосувати в соймі за ратифікацію льокарнського договору згідно зі становищем представників клюбу, яке вони заняли в цій справі в соймовій комісії закордонних справ. Внесення принято всіми голосами за винятком голосів Гітахдуту, що були проти.

По тім приступлено до вибору голови клюбу. Сен. Мендельсон (Агуда) поновив давнє внесення на вибір колегіяльної президії. Пос. Лєвін натомість домагався переведення дискусії над майбутньою політичною лінією клюбу. Він доказував, що будучий голова повинен вийти з групи приклонників угоди, щоби таким чином доказати, що жидівський клюб не виступає до боротьби з польською суспільністю. Пос. Розенблят висунув кандидатуру посла Гартгласа на голову і спротивився дискусії. Його підтримав посол Шипер. Посол Райнес домагався проведення ухвали, що клюб переходить до опозиції проти уряду. Посол Геллер заявився теж за переходом клюбу до опозиції і за зірванням угоди. Крім того заявив, що його група буде голосувати за кандидатурою Гартгляса тому, бо його вибір ідентичний з цілковитим зірванням угодової політики.

Пос. Райх поучував авторитетно радикалів про те, що між переходом до опозиції в звязку з останніми виступами мін. освіти Грабського і зірванням угоди є велика ріжниця. І коли перше допустиме а може й оправдане, то друге недоцільне і недопустиме. Бож треба, на думку Райха, признати безсторонно, що угода дала для Жидів деякі користи. Не можна собі позволити на жест боротьби з польською суспільністю. За Райхом пішов пос. Айзенштайн, що теж доказував користи угоди. Сенатор Трускер заявився за кандидатурою Гартгляса. Мельцерова поставила внесення на відрочення вибору голови клюбу. При голосуванню цей внесок перепав.

Перед самим вибором зложив сенатор Мендельсон декларацію від ортодоксів, в якій зазначив, що евентуальна опозиція клюбу мусить бути дуже оглядною та мати всі познаки того, що її спричинили економічні утиски жидівства, та що вона не має на меті зривати угоди. Ортодокси бажали би бачити на становищі голови угодовця, а тому що на те не заноситься, то ортодокси не візьмуть участи в голосуванню, хоч на будуче не позбавлять опозиційного голови права виступати і в їх імени за кождоразовим порозумінням. Сам перебіг виборів нашим читачам відомий. Пос. Гартгляс одержав 12 голосів на всіх 33 учасників виборів, 20 здержалося від голосування, а один не брав участи в виборах. За Гартглясом голосували сіоністи з конгресівки, Гітахдут, пос. Тон, сенатори Трускер, Рінгель і Розенштайн. Здержалися від голосування ортодокси, Агуда, Мізрахі та східньо-галицькі сіоністи. Посол Гартгляс заявив, що рішення в справі принятгя вибору чи його відкинення повідомить по нараді зі своєю групою. Щойно по виборі голови рішив клюб відбути слідуючого дня засідання, присвячене дискусії на тему: політика жидівського клюбу. Ясно, що від результатів тієї дискусії залежатиме те, чи Розенблят прийме вибір, чи його відкине.

Ми зреферували так докладно перебіг виборів нового голови жидівського клюбу тому, щоби наші читачі мали змогу пересвідчитися в тому, які страшні наслідки для жидівської політики мала угода Райха. Жидівський клюб став тепер безсильний, його нищить внутрішня низгода і гризня. А це-ж і є те, що так дуже бажав осягнути фактичний реалізатор польсько-жидівської угоди Ст. Грабський. Він розсварив Жидів, кинув поміж них кість незгоди і тим самим позбавив їх належної боєздатности. Стара, випробована метода й тим разом Грабського не завела навіть у відношенню до хитрих (якто дехто думає!) жидівських політиків.

Навіть як би Гартгляс приняв вибір, то його позиція в клюбі, а тим самим і в політичних виступах була би слаба, а само його головство сталоб ефемеридою. При першій нагоді його прозвлять угодовці. Тоді історія почнеться наново. В результаті жидівський клюб розібється. Одиноким побідником з тієї історії вийде польський уряд, а точніше кажучи, фактичний його керманич Ст. Грабський. Доки буде в силі угода, доти жидівський клюб не сконсолідується і зі своєї недуги не вилічиться. Угода спричинила перманентну крізу і перманентну незгоду між Жидами. А все це слід вивести до політичних активів східньогалицьких чи пак „малопольських" сіоністів зпід стягу Райха.

Примари радянсько-японської війни.

Японська преса обговорює можливість війни з СРСР. з причини поступування СРСР. у Манджурії. Реакційна преса заявляє, що війна неминуча, тому слід би її зачати якнайскорше. Поступування СРСР. у Манджурії і на сх. китайській залізниці з кожним днем агресивніше. Японський уряд і весь нарід є думки, що вдержатися в Манджурії є для Японії питанням життя.

кинуте робітництво з парафіяльної „Родини" й червоної „Єдности". Під бадьорі звуки „джімі" пестрим вихром закружляли гомінкої „бакфіші", статечні пані в коротких сукнях, сподстерджовані буржуї, елегантні комсомольці, сивіючі „бубікопфи". З однаковою простотою і грацією хиталися білі плечі й ніжно обвиті рамена скромних парафіянок, пильних студенток і відпільних комсомолок. Від довгого, мрійного погляду то червоніли гетьманці то бліднули комуністи.

І в цей обєднаний настрій не вспіли внести дісонансу ні наша рідна коломийка, якої ніхто не вмів як слід танцювати, ні чесно віденський вальс, що його гуляли всі, але який разом своєю старомодністю безвстережні признали ці модерних танців. — Ні — нехай собі хто що каже! — не все, що старе, то погане. Старомодний вальс єднав рішучо всіх: клерикалів і безвірників, консерватистів, що з замилування до дряхлої старовини не навчилися ще модерних танців, і тих, що з зесами не гулять, а водять дівчати від стінами. Моторна Петлюрівка також шалено крутилася зі старшиною української галицької армії, як і з Денікінцем — що правда — на червоно перефарбованим.

Нечисленні віденські „шаци" були трохи огірчені, що якийсь завзятий Гуцул відібрав їм на час їх українських „шнукі" і почав „дампувати" невидалого, нечуваного „Аркана". Вихилявся, вивиджувався всім тілом в всі враз, іще раз, а вперед ще прибіг — возив за собою цілий ряд збентежених злопців і прибивав і прибивав; може йому ввижалася гуцульська полина чи покутський зарінок — а це то був лише поганенький паркет віденської сутерини... Та остаточно невдоволення німецьких „шаців" зблідло від захоплення українських поклонниць гуцульської поезії.

Так віденська еміграція відгуляла свої обєднані вечерниці.

Відень, 26. II. 1926. X.

Заява посла Гартґляса.

Пос. Гартґляс прийняв вибір.

На засіданні жидівського кола пос. Гартґляс зложив заяву, в якій каже, що після наради з товаришами приймає вибір. Події, що попередили уступлення Райха і вибір його (Гартґляса) вказують на зміну, яка послідувала в політиці кола. Кандидатури не поставив із власної волі. Сам не є прихильником опозиції для опозиції, слід переговорювати з усяким урядом, але й здобути те, що належиться згідно з конституцією й договором про нац. меншости. Відповідно до виконуваних супроти Жидів урядом постанов конституції й договору про нац. меншости, Жидя будуть робити залежним своє відношення до кождого уряду. Є за приязним співжиттям із польським народом, але противиться угодовости як системи й з тою системою слід покінчити. У відповідь сен. Трускерові, яке його відношення до нац. меншостей, відповідає Гартґляс, що Трускер вийшов із тоїсамої листи що й Гартґляс, цебто „16", бльоку нац. меншостей. Як творено цей бльок, Жиди виходили зі заложення, що коли в Польщі 40 прц. населення непольської нац. то політика держави повинна йти шляхом національним, що инші меншости, хоч є територіяльні, мають багато спільних із Жидами інтересів. Тому, де жидівські інтереси не противляться інтересам инших нац. меншостей і для оборони принципу прав нац. меншостей повинні Жиди йти разом із тими меншостями. Таке було услівя виб. плятформи „шіснацятки". Від того услівя Жиди не можуть відступити. То погляди Гартґляса. Доки могтиме узгіднити іх із поглядами більшости кола, доти могтиме бути презесом. Коли тої вгоди не стане, заявить сам, що уступає. Під адресою Аґуди заявляє, що доки є презесом кола є ним і для тих, які не голосували на нього.

Після заяви Гартґляса виявзалася дискусія. Пос. Райцес поставив внесення, що жид. коло ухвалило в 1925 р. бути льояльним супроти уряду Скшинського. Тому що екон. положення за час урядування Скшинського стало катастрофальне, що нумерус клявзус є на всіх вищих школах, жидівське коло ухвалює перейти супроти уряду Скшинського до опозиції. Просив полагодити внесення ще на тім самім засіданні. На внесення пос. Мінсберґа (Аґуда) ухвалено голосування й дискусію над внесеннями відложити до слід. засідання, 16. III., цебто на день найблизшого соймового засідання.

Льокаторський закон.

На засіданні сойму 3. III. прийшло до бурхливих сцен при третьому читанні новелі до закона про охорону льокаторів. Причиною бурі на лавах ППС. і НПС. було відкинення другої части 1. уст. новелі, котрий признає здержання підвишки льокаторам, котрі мають доходу 80—120 зол. З причини прикликання до порядку ендецького посла, правиця счинила велику авантюру. Після перерви прийнято закон про охорону льокаторів у третьому читанні.

Біржа.

Америк. дол. 7·10 — 7·72 канад. дол. 7·50 — 7·52, чеські кор. 0·23·00 — 0·23·25, леї 0·3·00 — 0·3·20, франки фр. 0·28·00 — 0·28·50, фр. швайц. 1·40 — 1·45, англ. фунти 35·00 — 35·50.

Золото. 20 кор. 29·50 —30·2), 20 франк. 27·2)—27·80; 20 марк. 34·40—34·80; 10 руб. 38·00—38·50.

Срібло. Австр. кор. 0·61·50—0·62·00, 5 зв. кор. 3·24—3·30, фльорени 1·64—1·72, рубл. 2·64 — 2·72, рубель дрібними сріблом 1·32 —1·36.

Пшениця краєва з 1925 р. 36·00 — 38·00 жито галицьке з 1925 р. 24·50—25·50, ячмінь галицький бров. —.— до —.—, овес гал. 22.50—23·00.

НОВИНКИ.

— **Ревізії й арештування.** Дня 2. марта в 7. годині вранці перевела львівська Поліція в особі двох таємних агентів основну ревізію в домівці, де живуть українські студенти: І. Забавка і Гр. Голіян та учитель У. Н. Т. А. Рейтаровський і учит. П. Когутова. Поліційні агенти забрали деякі брошури і рукописи неприсутнього на цей час Гр. Голіяна і приарештували Ів. Забавку.

— **Арештування комуністів.** Минулої ночі політична поліція у Львові зробила цілу низку трусів по приватних хатах осіб підозрілих у комунізмі та протидержавній агітації. Польська преса повідомляє, що арештували десять осіб, яких прізвища покищо не подають до публичного відома.

— **Бояться статистики.** Дістаємо до поміщення такий документ: L. 1?/pr. Zbieranie przez księży dat dotyczących frekwencji dzieci polskich i ruskich w szkołach powszechnych. Żydaczów, dnia 16. lutego 1926. Do wszystkich Zarządów szkół w powiecie. Przypominając w wymienionej w streszczeniu sprawie okólnik tut. z dnia 5. marca 1925 L. 44/pr. i z dnia 2. lipca 1925. L. 102/pr. zawiadamia się w myśl rozp. Kuratorjum OSL. z dnia 10. lutego 1926 N. O. 394 I.5, że udzielanie duszpasterzom dat dotyczących frekwencji dzieci polskich i ruskich w szkołach powsz. tak przez Zarządy szkół, jak i przez poszczególnych nauczycieli jest niedopuszczalne, gdyż zbieranie tych dat i dalsze ich użytkowanie należy wyłącznie do kompetencji władz Państwowych. — W razie przekroczenia niniejszego zarządzenia zostanie od ofiary nauczyciel (ka) natychmiast zawieszony w urzędowaniu. — Przewodniczący Rady szkolnej A. Taras mp.

— **Видавництво ім. Василя Доманицького.** В Подєбрадах (Ч. С. Р.) заснувалося видавниче т-во „Кооперативний фонд ім. Василя Доманицького", що поставило собі за мету видавати збірники і книжки, в яких розроблятимуться ідеольогічні підстави українського національного відродження в звязку з економічними, політичними і соціяльними інтересами українського селенства, як також науково-популярні і популярні книжки, присвячені інтересам селянського життя й господарства. В цій останній галузі т-во розбиває свою роботу на 4 секції: економічну, кооперативну, сільського господарства й індустріяльно-технічну. До цього часу т-во видало вже книжочку про Василя Доманицького (з приводу 15-их роковин його смерти) і Збірник І. „Українська с.-госп. кооперація" (з приводу 10-ліття заснування „Централу"). Членська вкладка до т-ва виносить 300 ч. кор. (платних також ратами) і 10 ч. кор. вписового. Адреса: Podebrady-Lazne, Ukr. Hospod. Academie, M. Litvickyj, C. S. R.

— **Біспінґ на волі.** Барона Бісвінґа, засудженого на 4 роки вязниці, випустили на волю за кавцією 10 тисяч зол.

— **Арештування Українців на Київщині.** Радянські газети повідомляють з Києва, що там арештовано колишнього адютанта для особистих доручень Петлюри Олександра Фесюка і 14 його товаришів, бувших учасників ватаги Крайника і Струка. Фесюкові і його товаришам закидають убивство 130 Жидів, 8 комуністів, пограблення Гдівської пристані на Дніпрі, ограблення Гоpностаївського цукрового заводу та цілу низку инших нападів і вбивств, доконаних у ріжних районах Київщини. Свого часу Фесюка арештовано, але він утік від варти. Над усіми арештованими відбудеться скоро суд.

— **Знов убийство сількора.** В селі Заліськах на Білоцерківщині вбито одного з визначніших сільських кореспондентів газети „Радянське Село" Григорія Околоту. На місце випадку виїхала слідча комісія. Радянська преса твердить, що Околота вбили глитаї, а підклад вбивства наскрізь політичний.

— **Інститут для інженерів шляхів у Києві.** Народній Комісаріят Шляхів остаточно вирішив позитивно справу заснування Інституту для інженерів шляхів у Києві. Про заснування такого Інституту старалися вже давно, та союзний комісаріят шляхів робив у тому напрямі деякі перепони. По одержанню згоди на його заснування почлинкав наркомосвіти України відразу організаційну комісію для відкриття Інституту. На чолі комісії став уповноважений Союзного Наркому шляхів у справах південно-західних залізниць. Комісія робить усі заходи, щоб Інститут урухомити вже з початком 1926—27 академічного року.

— **Астрономічна радіолябораторія в Києві.** Українська Академія Наук пороблила відповідні заходи перед центральними органами влади в справі одержання дозволу на відкриття астрономічної радіолябораторії в Києві. Є надія, що Академія дозвіл одержить і приступить до організації.

— **Смерть при лікарській пораді.** 16-літня Ванда Шенгофер зголосилась до львівського лікаря С. з проханням оглянути її, бо нездужає. Лікар ствердив горячку і хотів зробити точніший дослід. Вийшов до другої кімнати та заки вернувся, пацієнтка лежала вже мертва. Причина нежданої смерти невідома; шофпо судова секція шукатиме розяснення цього рідкого випадку.

— **Ловля легковірних.** В зборівськім повіті швендався якийсь хитрун, що почабирав від селян гроші, буцімто як задаток на подорож до Познанщини на роботи. Від кількандцяти людей узяв по 20 зол., означив їм навіть місце зустрічі і — щез. Тепер шукають вітра в полі, а вітрогон може вже веде агітацію в якімсь новім повіті.

— **Чехословаччина — католицькою державою.** Не дивлячись на широку агітацію Чехів за переходом з католицької церкви до церкви національної (чехословацької) або на безконфесійність, Ч. С. Р. є й дальше у більше як трьох четвертих частинах державою католицькою. На всіх 13.613.172 мешканців живе там 10,384.833 римо-католиків і 535.382 греко-католиків. Безвіроісповідних є 724.507, протестантів (авґсбурського віроісп.) 535.382, чехо дов. религії 525.333, Жидів 354.342, еванг. братів 233.868, гельветського віроісп. 207.906, православних 72.945 (з того на Закарпатті 60.986), старокатоликів 20.256, на секти й ин. припадає 18.3... Греко-католики розділені так: на Закарпатті 332.451, на Словаччині 193.735, в Чехії 6.171, на Мораві 1.772, на Шлеську 7.1. Греко-католики є щодо числа вірних (коли не рахувати безвіроісповідних) другим по силі в роісповіданням чехословацької республики. Разом з православними, що в 9/10 складаються також з автохтонного українського населення, український елемент у чех.-сл. республиці творить понад 600.000 душ.

— **Право авторської власности** Фридеріха Енгельса, Олександра Дюма (сина), Густава Фрайтаґа і Сахер-Мазоха (німецького письменника, родж. у Львові), що померли перед 30 роками, в 1895 р. вигасло. Відтепер їх твори є власністю загалу і нащадки цих письменників не мають віякого права до гонорарів за передруки чи переклади з творів поданих вище письменників.

— **Журнал часописних студій.** У Мюнхені почав виходити журнал „Zeitungswissenschaft, Monatsschrift für internationale Zeitungsforschung", видаваний проф. університету д-р Карлом д'Естером і д-р Вальтером Гайде з Гановеру. Цей журнал має на меті не тільки займатись „проблемами міжнародного часописного знання" і спеціяльними питаннями журналістичної техніки, але й працювати для кращого зближення народів та ріжних суспільних клас.

— **Ucrainica.** В „Jahrbücher für Kultur und Geschichte der Slaven", том I. зшиток 2, поміщена стаття В. Ганіша п. з. „Ukrainisches". — Соціялістичний „Nowy Głos Przemyski" приніс у ч. 36 з 1925 р. у фейлєтоні переклад Шевченкового „Кавказу" пера п. Романа Гамчикевича.

— **„Свобода"** ч. 9 містить: Всі хочуть нашої загибелі. — Куди нам дітися. — Перед великими змінами в Польщі. — Як боротися зі зловживанням наказних війтів? — Земельна справа на Україні. — Заробітні вигляди на Радянській Україні. — Занедбана справа. — Полудева Америка. — Смертний присуд у війську. — За давні гріхи. — Стримання кар за лісові шкоди. — Новинки. — Герой наших днів. — Важне для новобранців. — Дописи з краю. — Сміхове.

— **З кіна.** У кіні „Копернік" іде нова фільма п. з. „Подружа тайна", драма в 8 діях, у головній ролі зі славною Нормою Тальмедж.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Театр під дирекцією Н. Бойка.

Стрий. Саля Народнього Дому. 5.III. „Дибук".

Львів. Саля Лисенка, Шашкевича 5. 6.III. год. 3·30 попол. Ціни о 30 прц. знижені. „Пан Твардовський". Вечером о год. 8. точно „Дибук", премєра.

7.III. год. 3·30 попол. Ціни о 30 прц. знижені. „Ревізор з Петербургу.

Прощальна вистава. 9.III. „Без вини винуваті", премєра.

1337 3—?

Управа Українського Товариства Допомоги Емігрантам з України у Львові сповіщує членів, що 7. березня 1926 р. у неділю о 10. годині рано в салі Бібліотеки „Просвіти", Львів, Ринок 10., II. пов. відбудуться річні Загальні Збори. Порядок денний: 1) Затвердження протоколу попередніх Загальних Зборів. 2) Затвердження постанов Управи Товариства. 3) Справоздання Управи Т-ва за 1925 р. 4) Звіт Ревізійної Комісії. 5) Вибори членів Управи Т-ва та Ревізійної Комісії. 6) Обрання членів Суду Чести. 7) Внески та запити. Коли не збереться Кворум на 10. год. ранку, призначаються нові збори в тімже поміщенні на 11. год. ранку тогож дня, котрі дійсні при всякій кількости прибувших членів. 1—1

Подяка.

Український Наддніпрянський Театр під дир. Ніни Бойко приносить цим сердечну подяку Управі „Народнього Дому" в Калуші за прихильність і зичливість до Театру. Зокрема дякуємо Вп. Голові Глушковському і Господареві Вп. Чорнієві за теплу і сердечну зустріч як також опікування Театром. — Артисти Українського Наддніпрянського Театру під дир. Н. Бойко.

1350 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Луцкевича) є складовою частиною. Очевидно не злюбили вони й УНДО та намагаються кидати на нього найбільше фантастичні побрехеньки. Ясно, що „духовий корм“ подає їм тутешня „пролєтарська“ преса, яка прецінь мусить доказати своїм хлібодавцям, що веде завзяту „боротьбу“ зі своєю „буржуазією“. А та „боротьба“ виключується в поміщуванні вигадок, що — мовляв — українські священики наклинають поліцію на українських селян, а якась учителька, неодмінно фашистка проповідує боротьбу з комунізмом при допомозі польської поліції. Крім власних вигадок наші доморослі бойовники залюбки заповнюються побрехеньками польської буржуазної преси, поклоняючись єзуїтизмі (ціль усвячує засоби). Тільки польська буржуазія є безпечна перед наступом наших бойовників — навіть в радянській пресі. Тут вони мусять слухатись Москви, яка гостро картає вибрики наших харківських прихлібників. „Молчать і дивиноваться“, бож прецінь червона Москва в поті чола підготовлює ґрунт до порозуміння з білою Варшавою. А інтереси західньо-українського населення? — спитає хтось. Пусте, тут іде про велику річ. Що більше! Щоби лекше осягнути те порозуміння, щоби заткати пельку закаптуреним націоналістам, треба представити, що та українська „дрібна буржуазія“ притьмом пре до Варшави. А тоді — річ ясна — всякі скрупули відпадають.

Щоби це доказати ad oculos, ясно, авторитативно й безсумнівно, віддається голос старому австрійському парляментаристові С. Вітикові. І він не гаючись, а з насолодою пише у харківських „Вістях“ (ч. 45 з 25. лютого) статтю: „**Варшавське сміття**“. Старий товариш і служака Гавнерів, Гудешів, Діямантів, Дашинських і инших визнавців шляхетської Польщі, вірний союзник польського соціял-патріотизму, аж захлипується, кидає за реакційно-клерикальною „Варшавянкою“ інсинуації на одного зі старих галицьких діячів і провідників.

„Доктор Кость Левицький склав заяву льояльности й вірнопідданства шляхотсько-буржуазному урядові Польщі. Таке повідомлення радісно передає польська урядова преса (?!). Коли тюрми Польщі переповнені українськими селянами й робітниками, коли земельні закони заповідають дальший кольонізаційний похід на знищення українських мас, коли політика польської шляхти й польської буржуазії довела селянство Західної України до голодної смерти, до стану такого зубожіння, що мандрувати десятками тисяч українські селяне мусять навіть до найдикіших сторін Перу чи Болівії, аби тільки втікти з польсько-шляхетського раю, — тоді голова української національної демократії падає чолом перед польськими поміщиками, перед польською буржуазією, прилюдно складає заяву вірної служби катам українських мас. Кость Левицький йде вже прилюдно до польсько-шляхетського жолобі, бо таємно він давно вже виконує цю продажню свою ролю“.

Мовляв — д-р Кость Левицький вже тоді пішов „на попихача польських панів“, коли вніс прохання про дозвіл на поворот до краю. Він то

„скоро направив вітрила української дрібної буржуазії на службу польській Речі Посполитій. Зеймив розбиті шереги національно-демократичної партії, втихомирив і засвоїв фашистів, притягнув авторитет Бачинського й Охримовича, до мого звів навіть Петрушевича і став на чолі самого вже „обєднання демократії“, виступив із „організацією дрібної буржуазії — „Ундо“. Хотів ще трохи пококетувати, ще трохи поторгуватись. Але неминуча конечність заставила його вийти тепер скласти отверто заяву вірнопідданства польській шляхті, виступив з відкритим шоломом — хоч — як сумної слави слуга й піджок польських панів. Досить признати, це значило ремонтувати втратою ласки польських можновладців“.

Щастя, що д-р К. Левицький не відок еминний. В „кумпанії“ з ним д-р Лев Бачинський і д-р Іван Макух, що обєдналися з волинським ес-ером С. Жуком в „Українську соціялістично-радикальну партію“ і поспішилися зголоситися у ППС. і її міністрів „**робити угоду**“. А все це діється тому, що сіоністи грозять зірвати угоду з польським урядом, отже Українці напрошуються на їх місце. Очевидно, до цеї „вайбергешіхте“ прилучив завашистий Вітик ще й Р. Стоцького та Даниловича.

„Для польської буржуазії й поміщиків заява Костя Левицького це не лише інтерес перед американськими капіталістами, що вагаються дати Польщі позичку, бо національні меншости невдоволені, бо не має в Польщі спокою, а вірнопідданча заява проводиря „Ундо“ є це нею гарантією“.

Можнаб іще привести кілька вітиківських „родзинків“, але і цих досить. Як бачимо, фантазія дуже буйна. Зрештою, він все визначався неабияким розмахом і фантазією. Очевидно, важко підозрівати Вітика, щоби він вірив у те, що пише. Він же старий парляментарист і занадто бистрий ум, щоби хоч на одну хвилину міг допустити, що вірить у видумку Ст. Стронського. Але так треба, так наказують згори і муситься слухати.

Гаж складання якоїнебудь заяви вірнопідданства д-ром К. Левицьким чи ким небудь иншим є простою нісенітницею, обрахованою на безкритичну публику, але що це обходить С. Вітика. Йому наказують і нема відклику. І тоді треба перемінюватися у Конан Дойля, Уельса чи Верна, щоби тільки виконати доручене завдання. І нехай хто скаже тепер, що між працею (уособленою Вітиком) і капіталом (персоніфікованим Стронським) не заходить тісний звязок. А все те має на меті довести до згоди і співпраці між Москвою і Варшавою, співпраці, побудованої на тривкости ризького трактату.

Що думає Чемберлен.

„Фіґаро тут — Фіґаро там“...

Звістки про димісію Чемберлена йдуть нині в парі зі звістками, що він все таки поїде з льордом Робертом Сесілем до Женеви, на збори Ради Ліґи Націй. Причиною наміреної димісії Чемберлена є буцімто слово, яке він дав Бріянові, представникові Еспанії та міністр. Скшинському, що боронитиме інтересів Еспанії та Польщі. Якщо оборона цих інтересів означає: признати Еспанії та Польщі негайно місце в Раді Ліґи, тоді це становище Чемберлена є суперечне з голосом англійського парляменту та палати льордів, хоча ці два органи стрималися дипльоматично від точних вказівок своїм делегатам. Чемберлен попав у незручне становище. Йому вповні довіряють, що йде по лінії англійських інтересів, а одночасно ці інтереси розумітиме парлямент зовсім инакше від нього, коли правдою є, що він годиться на участь малих держав у Раді Ліґи, поруч Німеччини. Що тоді скажуть представники Німеччини, з якими він розмовляв у Льокарні не менше щиро та по дружеському, як у Женеві з п. Кінонес та гр. Скшинським? Польська преса вповняє, що Чемберлен уже заявився явно перед своїм кабінетом, що боронитиме становища Франції, себто є за признанням постійного місця в Раді Ліґи — Польщі. Покищо виходило би, що Чемберлен є ще і з більшістю англійської опінії, ворожої цій комбінації, і з невдиж взаємних з Бріяном, і Штреземаном, і в Льондоні нами сіоновний, і в Женеві як делегат Англії. Справжній Фіґаро: і тут, і там. Нема сумніву, що тяке його буцімто роздвоєне, суперечне становище є вводом суперечних інформацій та „побожних сподівань“ ріжних органів преси, з яких кожний дошукується в ньому союзника.

Фашистівська диктатура в Тиролі.

У найбільшім місті південного Тиролю, Боцен, фашистівська влада розвязала повітову касу хорих, якої склад був до цього часу виборний. Замісць почесного голови призначено комісара. Раніше у касі хорих могли практикувати свобідно ріжні лікарі. Тепер замісць 40 боценських лікарів, звільнених насильно, встановлено там пять, які належать до фашистівської партії. Ощадничий фонд каси хорих забрали і розділили на партійні фашистівські потреби. У деяких громадах заборонено навіть вибирати свобідно місцеву лікарську раду і призначено там фашистів на голову. Німецька преса повідомляє, що є навіть випадки заборони передплати німецьких фахових медичних журналів. Якщо це все правда, то виходить, що фашисти взяли собі науку від запеклих німецьких шовіністів і хотять спробувати їх метод.

Льокарно у французькім парляменті та сенаті.

Без мілітарних плянів.

Французький парлямент і сенат ратифікували льокарнські договори. Бріян вибрав такий мент для дискусії над ними, щоби безпосередно перед виїздом до Женеви мати свіжий доказ, що його політику потверджують. Бріян у довгій промові полємізував з усіми, що піддавали в сумнів доцільність льокарнських гарантій для Франції. На закінчення ствердив покращані взаємини з Італією і дуже добрі з Польщею, Чехословаччиною, Югославією та Румунією. Підкреслив значіння Льокарна в тім, що воно сотворило відмілітаризовану смугу на 100 кільометрів над Рейном. Таким робом ця смуга стає міжнароднім пунктом інтересів усіх згаданих держав, в обороні мира. Щодо Німеччини то завдяки льокарнській атмосфері треба ще тільки поладнати три-чотири спірні пункти. Бріян протестував проти можливости мілітарних завзять Франції або наміру переваги одної групи народів над другою. Одначе це не виключає покищо необхідности для Франції бути озброєною, дарма, що Франція не має найменших намірів нарушити у майбутности кордони инших держав. Згадав він також про те, що Німеччина виразно зобовязалась не вживати сили при полагоді справ своїх польсько-німецьких кордонів.

Пляни німецької диктатури.

У Німеччині щораз частіше повторяються звістки про наміри націоналістів та правих радикальних кол, щоби завести рід директорії з диктаторською владою аналогічно до 1923 р. Для цих намірів хотять зєднати собі Гінденбурга. Замісць критикувати його льояльність для республики, як це робили ще недавно, тепер його лещать. Вони хотіли би, щоби він покористувався 48 статтею конституції, яка дає йому право вжити сили, в моменті, коли цього домагається добро та забезпека державного ладу. Крайні праві елєменти хотіли би покористуватись трудношами теперішних внутрішних обставин Німеччини, заявляючи, що саме прийшов мент, коли основи державного розвитку загрожені і потрібують сильної диктаторської руки.

Засуд білоруського патріота.

Білоруські маніфестації у Вильні.

Дня 2. ц. м. скінчився у Вильні процес проти білоруського народнього діяча о. **Вінкентія Годлевського**, якого польська влада обвинувачувала за ширення протидержавної агітації і за підбурювання населення до ненависти проти польських властей.

Другого дня розправи, що відбувалася при замкнених дверях, зізнавали свідки оборони, при чому оборонець Козловський ставив їм питання по білоруськи, за що дістав наганy(!) від провідника розправи. На це другий оборонець, адв. Смяровський заявив, що нові мовні закони допускають уживання білоруської мови. Після того розправа велася дальше в горячковому настрої. Всі свідки оборони зізнавали, розуміється, по білоруськи.

Після промов оборонців і прокуратора суд видав на о. Годлевського присуд, **засуджуючи його на два роки кріпости**, приймаючи за доказане, що він підбурював населення до протидержавних виступів і до відірвання Білоруси від Польщі.

Після оголошення присуду суд зарядив арештування о. Годлевського, одначе присутній на салі посол Яревич зголосив готовість зложити кавцію. Суд визначив кавцію в сумі 2000 зол., які зібрані на салі Білорусини зібрали вмить між собою. Після того випущено о. Годлевського на волю. Перед судом зібралися численні білоруські маніфестанти, що вручили йому цвіти і провожали засудженого серед окликів улицями міста. Цій білоруській демонстрації поклала край щойно поліція, яка відділила засудженого священика і послів Яренича та Станкевича від демонстрантів.

Еміґрантська вечірка.

(Допис з Відня.)

Доходять сюди, до Відня, слухи, що ні „Народний Дім“ ні саля Лисенка не бачили ще таких претенсіональних вечерниць, нагої краси і модерних танців, як цього року. Доходять слухи, що так „там“ — але слухам не все треба вірити, а тут еміграція також захотіла раз погуляти.

Ніякий віденський, віче, збори чи навіть концерт не в силі зібрати такої пістрої публики, як та, яку звели цеї суботи дві писклави скрипки і розбитий фортепян до відомої, душної ресторанційної салі віденського „Йоганнесгофкеллеру“. Бо там політика, партії, агітації й орієнтації — а тут „категоричний імператив“ джімі, танґо й навіть фокстротів.

Захотіла українська еміграція погуляти окремо, бо на віденські, гучні й дорогі віденські балі та редути в „Концертгаузах“ чи „Гофбург-ах“ — Українці переважно не ходять. Не ходять і не танцюють. Одні не хочуть і не вміють, инші хочуть, та не вміють, ще инші і вміють гуляти і хочуть, але всім разом і кожному з окрема такий „шпас“ за дорогий. Отже гуляти окремо.

Навіть зливний, весняний дощ не перешкодив тому, щоб поруч себе засіла поважна інтеліґенція (не дуже то о-

„Numerus clausus“.

Numerus clausus — замкнене число є якимсь апокаліптичним дивоглядом, всюди сущим духом відновленої польської республики. До війни numerus clausus був відомий тільки в царській Росії; по війні, якої суттю було знищення привилеїв пануючих народів, немов на глум numerus clausus поширився, придбав право горожанства, став як не писаним, то звичаєвим правом у східній і середущій Европі. Сьогодня панує numerus clausus в Рад. Унії (в публично-правнім житті і в школах), панує в Польщі, Румунії, Мадярії, Австрії, Югославії, Італії і т. и.

Numerus clausus є наймаркантнішою прикметою сучасної доби. В часах передвоєнної „неволі“ його уважано проявом крайної реакції, провокацією найсвятіших громадянських почувань, запереченням всіх здобутків XIX. ст. По війні, після проголошення права нації він ліг в основу штуки правління в державах соціялістичних і буржуазних, парляментарних і абсолютистичних, республиканських і монархістичних. Numerus clausus став загальним, без огляду на те, чи він проявлється на національному чи соціяльному підкладі. Можна сміло всю історію нової Европи, а може й цілого світа (бож напр. обмеження еміграції до Злучених Держав є теж відміною numerus-a clausus-a), від великої війни писати під всестороннім і багато-мовним написом: Numerus clausus!

Під поняття „numerus-a clausus-a“, в сутній зміст замкненого числа, входять всі обмеження, які є — нічим иншим, тільки синонімом всяких заборон, утисків, давленням проявів життя, топтанням природних і писаних прав одиниць і громадянств. Numerus clausus проявляється у внутрішній і закордонній політиці майже всіх держав, завершуючись міжнародньою установою, Лігою Націй. На ширшу скалю приноровлено numerus clausus, здійснюючи одну з основних точок Вільсона, творячи Лігу Націй. Першим ділом її творців з лівої руки було обмежити її склад тільки до „побідників“, другим ділом було обмежити її керуючі органи (Раду) до управилеєних. Таким чином цей інструмент мира вже в самому заложенні став одним великим непорозумінням і тим самим його основне значіння звелося до нуля; Ліга стала тільки репрезентацією без екзекутиви. Поруч з тим numerus clausus поширювано й на инші ділянки в обмежених державах, обмежуючи до замкненого числа їх армії (хоч не обмежено контрибуцій і відшкодувань), обмежуючи свободу їх політичних і господарських рухів не лише назовні, але й унутрі. Кодифікацією numerus-a clausus-a є версальський трактат зі своїми численними від- і розгалуженнями. Там бо джерело всіх обмежень, там тріюмфує numerus clausus, звідтіль бере він свої життєві соки і розроджується у безчисленних видах у всіх державах, у всіх громадянствах, нехтуючи все і вся. Numerus clausus є найважчою, найнебезпечнішою недугою нашої доби, є провалом всіх кращих традицій, є запереченням всіх величних ідей, ржою всіх систем правління. Імперативом нинішнього часу є боротьба зі всіми обмеженнями, боротьба з numerus-ом clausus-ом. І вона починається на всіх фронтах. Між иншим заходи за постійні місця в Союзі Народів є теж одним з проявів тієї боротьби. Коли говоримо про Лігу Націй, то слід зазначити, що в ній самій, в її ідеольогії, в її конструкції, в її змісті міститься льогічна суперечність. Слабі, придавлені, неволені, заворожені пустими словами, борячись з гидрою numerus-a clausus-a нераз шукають захисту й оборони в Союзі Народів. Досі фактично не було ще ані одного випадку, щоби ці заходи найшли свою позитивну розвязку. І зовсім природно! Як довго Ліга Націй сама є побудована на numerus-і clausus-і, так довго вона не в силі бороти́ся з ним деинде, так довго не можна найти способів на унешкідливлення цеї найстрашнішої недуги нашої доби. Розбудова чи перебудова Ліги Націй не лише в напрямі універсальности, але й у напрямі рівнорядности й рівноправности всіх народів (не лише державних) — це був би перший і єдиний вихід, доцільний засіб до лікідування хворої Европи, а може й цілости світа.

Очевидно, вся метушня, яка тепер виялася біля Ліги Націй з приводу вступу до неї Німеччини, тільки частинно є несвідомим змаганням підірвати numerus clausus. Правда, всі ті держави, як: Польща, Еспанія, Бразилія, Китай і инші, добиваючись постійного місця в Раді Ліги, мають на меті закріпити numerus clausus, вийти зі становища підрядного чинника і найтися в гурті управилеєних, одначе за ними підуть инші. Всі будуть добиватися рівнорядности і рівноправности, а це з часом мусить скінчитися перестроєм Ліги Націй, якщо вона має здобути голос і значіння в світі, якщо вона має бути справжнім парляментом світа.

Всі ті несвідомі чи підсвідомі змагання підірвати і зліквідувати numerus clausus в міжнародній установі, всі ті заходи, що мають на меті збити страшну воєнну недугу, будуть довгий час мало успішні з огляду на те, що вона запустила глибокі коріння в устрій і систему правління поодиноких держав. Одною з найбільше обтяжених цею недугою, не лише воєнною, але й комбінованою: старошляхетського і російського походження, є Польща. Висуваючи постуляти політично-моральної натури, вона є етично безсила з огляду на свою внутрішню аморальність. А відомо, що аморальністю не можна осягнути моральних здобутків. Боротьба з numerus-ом clausus-ом мусить розпочатися унутрі кожної держави. Побіда моральних елементів над неморальними і аморальними буде побідою справедливости і поступу.

Ф. Ф.

„Наші за границею“.

Семен Вітик в ролі Конан Дойля.

Радянська преса визначається одною великою прикметою: вона пише правду, очевидно — з деякими відхилами. Особливо в засуванні внутрішнього положення, хиб і недостач радянської адміністрації вона на службі правди і дійсности. Розуміється, коли рад. преса сходить на шлях агітації і — зовсім природно — обєднується з демагогією, там правда зникає, відходить на задній плян. Тут радянська преса вже не зуміла визволитися від „буржуазних пересудів“.

Та найгірше мається справа, коли йде про змалювання внутрішніх відносин на західно-українській території. Тут брехня, наклепи, викривлювання й узагальнювання фактів переходить кульминаційну точку. Читачам „Вістей“ чи „Прол. Правди“ волосся мусить ставати дубом, коли читають про упадок, продажництво, нікчемність і т. и. української „дрібної буржуазії“, особливо ундівської. Перед у цій калюмніяторській акції ведуть — на жаль — еміґранти із західно-української національної території під Польщею. Чим більше їх на Рад. Україні, тим більше брехні в радянській пресі. Мабуть вони прийшли до переконання, що тільки в той спосіб вони можуть засвідчити своє перекабачення на правдивих носіїв всесвітньої пролєтарської революції. Усуваючись з поля боротьби тут, вони там яко „спеціялісти“ від наших справ сповнюють поганеньку ролю брехунців. Ця почесна роля особливо дуже припала до вподоби меншим і більшим, бояким і дрібничковим авантурникам. Довгий час доводилося нам читати у „Вістях“ про всякі смалені дуби ентузіястичного поклонника маршалка Пілсудського безсмертного Марка Луцкевича, опісля до нього приєднався тихий і ревний робітник Іван Коссак, а вкінці обом їм позавидував лавріїв Семен Вітик. Особливо не злюбили вони української інтеліґенції, якої самі (хіба за винятком

О. Д-Р. Г. КОСТЕЛЬНИК.

Нова доба нашої церкви*).

Наша українська Церква в Галичині за часів Австрії, а радше до вступлення на Митрополичий престіл Митрополита Андрія, нинішнього Ювилята — була кутиком, скритим від світа, як у нас кажеться, — „загумінком“. А й не могло бути інакше. Вона гоїла рани, що остали на її тілі як спадщина по давній Польщі і тішилася, що в Австрії мала сяку-таку змогу піднестися, працювати для себе й рости в силах. Словом: вийшовши з марного животіння, що рівнялося руїні, наша Церква почувала, що відживає, й тішилася своїм життям — як кожний реконвалєсцент по недузі. Всі її змагання були „домашні“, звернені на місцеві й часові потреби та ідеали. Відрухи світового, епохального значіння не проявлялися в ній: не знаходили зрозуміння в духовенстві, ані пригожого ґрунту в обставинах. Про світове післанництво унії годі було думати в часах, коли давня Росія викорінювала унію, коли унія, колись велика, западалася, і тільки на нашому галицькому куті — з бігом обставин — знайшла захист у католицькій Австрії.

Мабуть найближче підходила до відрухів світового значіння відома „обрядова боротьба“ в 60-тих роках минул. століття. Одначе вона була ведена також у загумінковому дусі без ширшого горизонту, без висування основних принципів. Була вона виразом тільки простої атракції на Схід, або на Захід... Була доказом на те, що фізіономія нашої Церкви, положеної і географічно і конструкційно між Сходом і Заходом, ще не викінчена та що її післанництво світового значіння ще не скінчене та колись мусить прийти у ній до епохальних відрухів. По світовій війні ті відрухи стали проявлятися чимраз сильніше. І ось настає нова доба для нашої Церкви. Оця зміна спричинена головно новими обставинами, в яких ми опинилися, а також і особами. Безперечно першою і найважнішою особою тут є наш Митрополит-Ювилят. Не ізза достоїнства, але ізза особистих Його зусиль і заслуг. Він став осередком цілої нової розбудови нашої Церкви.

Особа без відповідних обставин, обставини без відповідних осіб остають наче деревина, що цвіте, але не приносить плоду. Одначе Боже провидіння якось орудує, що для майбутніх обставин уже заздалегідь посилає відповідні особи.

Вже це було знаменним „omen-ом“ для — що так скажу — „нового курсу“ Божого провидіння щодо нашої Церкви, що її головою став нащадок старої української боярської, опісля спольщеної родини. Відрікся Він могучих, пристав до вбогих, щоби їм послужити. Означало це, по людськи говорячи, що Бог став шукати по світі могутніших союзників і працівників для нашої Церкви, як свойого часу вишукав Савла Павла.

Першим ділом нового Митрополита, котре підготовляло нову добу, було те, що Він видвигнув нашу Церкву на світову арену. Йому це лекше приходило, бо Він сам світовий чоловік, що володіє мовами і має приступ до світових осіб і властей — а головно, що має зрозуміння, охоту й посвяту в цьому напрямі. Тільки порівняймо Його діяльність світового значіння з діяльністю усіх наших дотеперішних епископів, а виясниться, що в нас того рода епископів ще не було, а й у світі загалом вони дуже рідкі. Закарпатщина, Хорватія, Боснія, Канада, Злуч. Держави, Бразилія — всюди Він вишукує Українців греко-католиків, журиться ними, опікується, їздить до них і по кілька разів, не зважаючи на неміч свойого тіла. Рим, Бельгія, Голяндія, Англія, Франція, Чехословаччина — і там Він їде, навязує звязки, має конференції в ділі унії і нашої Церкви. Ще й доля, як це звичайно буває, надалась така, що Його беруть як вязня на Велику Україну та в Росію, і по визволенні Він і на тих територіях розвиває свою діяльність, організує в Петрограді уніятську Церкву. Значить, наповнив своєю особою і своїми ідеями половину земської кулі.

Нове в тій діяльности Митрополита-Ювилята — нове, що стає завязком нової доби, є ось що: дотепер унія припадком родилась, пригожим припадком жила (як у Австрії), а непригожим — пропадала (як в Росії). Сторонні чинники викликували унію, сторонні чинники й приносили її загибіль. Усе залежало від того: чи державна власть хотіла мати унію, чи не хотіла.

Чи я віддаю думки Достойного Ювилята, не знаю. Одначе він мусів оцю слабу сторону історичної унії відчувати, й засувати її собі своїми думками.

Одинока можлива направа цеї слабої — нетрівкої будови унії сама собою насувається: поставити унію на її власні ноги. Відчепити її від збігу обставин, від припадку, й переробити її на самостійну, внутрішньо сильну, життєздатну церковну організацію. Алеж для цього передовсім потрібно одушевлення, розголосу по світі, а зараз потому вироблення живої, одушевляючої ідеольоґії унії.

(Продовження буде).

*) (Цей реферат був виголошений 25. II. ц. р. на Академії в честь Митрополита о. Андрія Шептицького з нагоди 25-літнього ювилею Його митрополитування).